

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
PWYLLGOR:	Pwyllgor Safonau
DYDDIAD:	17 Medi 2019
TEITL YR ADRODDIAD:	Adroddiad ar y cyfarfod o Fforwm Pwyllgorau Safonau Gogledd Cymru a gynhaliwyd ar 24 Mehefin 2019
PWRPAS YR ADRODDIAD:	Diweddaru Aelodau'r Pwyllgor Safonau
ADRODDIAD GAN:	Michael Wilson Cadeirydd y Pwyllgor Safonau
SWYDDOG CYSWLLT:	Lynn Ball Pennaeth Swyddogaeth (Busnes y Cyngor) / Swyddog Monitro lbxc@ynysmon.gov.uk Rhif Ffôn: 01248 752586

1. CEFNDIR

- 1.1 Mae Fforwm Pwyllgorau Safonau Gogledd Cymru yn fforwm ac arno gynrychiolwyr o Bwyllgorau Safonau awdurdodau lleol Gogledd Cymru a Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru. Mae Powys a Cheredigion hefyd yn aelodau newydd ar y Fforwm.
- 1.2 Cynhaliwyd cyfarfod diwethaf y Fforwm ar 24 Mehefin 2019 ac fe'i trefnwyd gan Gyngor Sir Y Fflint.

2. CYFARFOD Y FFORWM AR 24 MEHEFIN 2019

- 2.1 Yn unol â phrotocol y Fforwm, cafodd Cadeirydd ac Is-gadeirydd Pwyllgor Safonau Cyngor Sir Ynys Môn eu gwahodd i'r cyfarfod o'r Fforwm ar 24 Mehefin.
- 2.2 Mae copi o'r Rhaglen ynghlwm yn **Atodiad 1**.
- 2.3 Cafwyd cyflwyniadau mewn perthynas ag eitemau 4, 5 a 7 ar y Rhaglen. Mae'r cyflwyniad ar eitem 4 yn ymddangos yn **Atodiad 2**, y cyflwyniad ar eitem 5 yn **Atodiad 3** a'r cyflwyniad ar eitem 7 yn **Atodiad 4**.
- 2.4 Byddaf i ac Islwyn Jones fel Is-gadeirydd y Pwyllgor Safonau yn rhoi diweddariad llafar yn y cyfarfod o'r Pwyllgor Safonau ar 17 Medi 2019 ar y materion a drafodwyd yng nghyfarfod y Fforwm.

- 2.5 Mae copi o'r Cofnodion drafft ynghlwm yn **Atodiad 5** sydd eto i'w cymeradwyo gan y Fforwm.

3. PWYLLGOR SAFONAU AR Y CYD

- 3.1 Bydd Aelodau'n nodi y cafodd sefydlu Pwyllgor Safonau ar y Cyd ei ystyried dan eitem 7 ar y Rhaglen a bod y cyflwyniad sy'n ymddangos yn **Atodiad 4** wedi cael ei gyflwyno gan Swyddog Monitro Cyngor Sir Y Fflint.
- 3.2 Er fy mod yn deall bod yr egwyddor o bwyllgor safonau ar y cyd yn cael ei dderbyn, mae'n gynnig sy'n datrys problemau nad yw CSYM yn eu cael; megis anawsterau recriwtio, argaeledd aelodau ar gyfer materion brys / cyfarfodydd ar fyr rybudd ac ati. Mae'r mater wedi cael ei drafod gyda'r Prif Weithredwr ac ar hyn o bryd awgrymir nad oes dymuniad i ymchwilio ymhellach i'r posibilrwydd hwn oherwydd ni fyddai o unrhyw fudd ar hyn o bryd i CSYM. Deallaf hefyd fod y Prif Weithredwr yn mynd i drafod y mater yma ymhellach efo Arweinyddion y Grwpiau.
- 3.3 Mae CSYM yn ddiweddar wedi cynnal proses recriwtio ar gyfer pedwar o aelodau annibynnol newydd ac rwyf ar ddeall fod calibr a nifer yr ymgeiswyr wedi gwneud argraff ar y Panel Penodiadau. Yn ychwanegol at hyn, nid oes unrhyw broblem o ran ffurfio Panelau ar fyr rybudd neu ar frys ar gyfer trafod materion megis ceisiadau am ganiatâd arbennig. Mae datrys anghydfodau ar lefel leol yn gynnar yn rhywbeth sy'n cael ei ddefnyddio'n fwy aml ac sydd yn cael ei gydnabod fel blaenoriaeth gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru. A oes marc cwestiwn felly dros ba mor effeithiol y gellid datrys anghydfodau'n lleol petai'n cael ei wneud ar lefel ranbarthol?

4. ADRODDIAD GAN Y PWYLLGOR AR SAFONAU MEWN BYWYD CYHOEDDUS AR GYFER LLOEGR

- 4.1 Rwy'n deall y bwriedir cyflwyno adroddiad pellach i'r Pwyllgor Safonau ar ffurf hyfforddiant i'w aelodau ar ganfyddiadau'r Pwyllgor ar Safonau Bywyd Cyhoeddus sy'n berthnasol i Lloger ond ble mae gwersi y gellir eu dysgu yng Nghymru hefyd. Bwriedir cyflwyno hwn i'r Pwyllgor Safonau yn y cyfarfod ffurfiol nesaf ym mis Mawrth 2020, yn arbennig felly o ystyried y ffaith y bydd pump o'r naw aelod o'r Pwyllgor newydd eu penodi (pedwar aelod annibynnol ac un cynrychiolydd o'r Cyngor Sir).

5. ARGYMHELLIAD

- 5.1 Bod aelodau'r Pwyllgor Safonau yn nodi cynnwys y Rhaglen a'r cyflwyniadau a wnaed yng nghyfarfod y Fforwm ar 24 Mehefin 2019.
- 5.2 Nodi'r diweddariad llafar a ddarparwyd gennyf i ac Is-gadeirydd y Pwyllgor Safonau.
- 5.3 Codi unrhyw faterion ar gyfer eu hystyried yn y cyfarfod nesaf o'r Fforwm.

Rhaglen Gyflawn

FFORWM PWYLLGORAU SAFONAU GOGLEDD CYMRU

Dydd Llun, 24ain Mehefin, 2019 am 11.00 y.b

Ystafell Delyn, Swyddfa'r Cyngor, Yr Wyddgrug, Sir Y Fflint, CH7 6NB

At y Cadeirydd, Is-Gadeirydd a'r Swyddog Monitro:-

Pwyllgor Safonau Ynys Môn

Pwyllgor Safonau Ceredigion

Pwyllgor Safonau Conwy

Pwyllgor Safonau Sir Ddinbych

Pwyllgor Safonau Sir y Fflint

Pwyllgor Safonau Gwynedd

Pwyllgor Safonau Powys

Pwyllgor Safonau Wrexham

Pwyllgor Safonau Awdurdod Tân ac Achub Gogledd Cymru

RHAGLEN

1. **PENODI CADEIRYDD AR GYFER Y CYFARFOD**

Penodi Cadeirydd ar gyfer y cyfarfod.

(D.S Mae'r fforwm wedi penderfynu eisoes y bydd ei gyfarfodydd yn cael eu cadeirio gan yr awdurdod lletya.)

2. **YMDDIHEURIADAU AM ABSENOLDEB**

Derbyn unrhyw ymddiheuriadau am absenoldeb.

3. **COFNODION Y CYFARFOD A GYNHALIWDYD AR 28 MEHEFIN 2018**

Bydd y Cadeirydd yn cynnig y dylid llofnodi cofnodion cyfarfod blaenorol y Fforwm a gynhaliwyd ar 28 Mehefin, 2018 fel rhai cywir (ynghlwm).

4. **CYFLWYNIAD GAN OMBWDSMON GWASANAETHAU CYHOEDDUS CYMRU - NICK BENNETT**

Bydd Ombwdsman Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru yn siarad am y thema ganlynol a bydd cyfle ar gyfer cwestiynau -

Gweithrediadau tu hwnt i'r Cod i fynd i'r afael ag ymddygiad gwael.

Materion ac ymddygiadau cyffredin sy'n arwain at gwynion lefel isel nad ydynt yn pasio'r prawf cam 2. Cyngor gan yr Ombwdsman ar sut i osgoi materion o'r fath, neu ddelio gyda nhw wrth iddynt godi.

5. **GWERSI O ADOLYGIAD PWYLLGOR SAFONAU MEWN BYWYD CYHOEDDUS AR GOD YMDDYGIAD YN LLOEGR**

Yng ngoleuni'r canfyddiadau, a oes angen argymell unrhyw newidiadau yng Nghymru?

Gellir dod o hyd i adroddiad y Pwyllgor yma -

<https://www.gov.uk/government/collections/local-government-ethical-standards>

EGWYL CINIO

6. **ENW'R FFORWM**

Ystyried newid yr enw yng ngoleuni'r aelodaeth ehangedig.

7. **CYD-BWYLLGOR SAFONAU**

Cyflwyniad a thrafodaeth ar gyflwyno un neu fwy o Gyd-bwyllgorau Safonau ar draws y rhanbarth.

8. **MAE ADRODDIADAU SWYDDFA ARCHWILIO CYMRU WEDI’U CYHOEDDI’N DDIWEDDAR MEWN PERTHYNAS Â DAU GYNGOR CYMUNED YN YNYS MÔN**

Er bod mwyafrif y materion sydd wedi’u codi yn yr adroddiadau tu allan i gylch gwaith y Pwyllgor Safonau, mae rhai materion cod ymddygiad / llywodraethu, sy’n ymwneud â’r Pwyllgor Safonau. Mae’r adroddiadau yn ddyddiedig 30 Ionawr 2019, ond yn ymwneud â’r cyfnodau archwilio 2013-2014 a 2014-2015. Ymddengys hyn yn oediad hir rhwng yr adolygiad a chyhoeddi’r canfyddiadau, yn arbennig lle mae materion o ran pryderon. A yw hyn yn stori cyfarwydd? Beth yw profiadau awdurdodau eraill?

9. **UNRHYW FATER ARALL**

Ystyried unrhyw fater arall.

10. **DYDDIAD CYFARFOD NESAF**

Pennu dyddiad a lleoliad y cyfarfod nesaf.

COFNODION CYFARFOD O FFORWM PWYLLGORAU SAFONAU GOGLEDD CYMRU A GYNHALIWYD YN SIAMBR HYWEL DDA, SWYDDFA'R CYNGOR, CAERNARFON AR DDYDD GWENER, 29 MEHEFIN, 2018

YN BRESENNOL

Cyngor Gwynedd – Einir Young (Cadeirydd) a Margaret E. Jones (Is-gadeirydd),
Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam – Michael Pugh (Cadeirydd)
Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy – Ian Kyffin (Aelod Annibynnol)
Cyngor Sir y Fflint – Phillipa Earlam (Aelod Annibynnol)
Cyngor Sir Ddinbych – Ian Trigger (Cadeirydd) a Julia Hughes (Is-gadeirydd)
Cyngor Sir Ynys Môn – Mike Wilson (Cadeirydd) ac Islwyn Jones (Is-gadeirydd)
Awdurdod Parc Cenedlaethol Eryri – Sharon Warnes (Cadeirydd)

HEFYD YN BRESENNOL

Cyngor Gwynedd – Iwan Evans (Swyddog Monitro), Carwyn Meredydd (Swyddog Cyfathrebu – Y Wasg / Hyrwyddo Gwasanaethau) ac Eirian Roberts (Swyddog Cefnogi Aelodau)
Cyngor Sir Ceredigion – Elin Prysor (Swyddog Monitro)
Cyngor Sir Ynys Môn – Mared Yaxley (Cyfreithiwr)

1. PENODI CADEIRYDD AR GYFER Y CYFARFOD

Penodwyd Einir Young, Cadeirydd Pwyllgor Safonau Cyngor Gwynedd yn gadeirydd y cyfarfod.

2. YMDDIHEURIADAU

Derbyniwyd ymddiheuriadau gan:-

Cyngor Sir Ceredigion - Hywel Jones (Cadeirydd) a Caroline White (Is-gadeirydd)
Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam – Neil Benson (Is-gadeirydd) a Sioned Davies (Swyddog Monitro)
Awdurdod Parc Cenedlaethol Eryri – Iwan Jones (Swyddog Monitro)

3. COFNODION Y CYFARFOD A GYNHALIWYD AR 24 TACHWEDD, 2017

Cyflwynwyd cofnodion cyfarfod Fforwm Pwyllgorau Safonau Gogledd Cymru a gynhaliwyd ar 24 Tachwedd, 2017.

PENDERFYNWYD derbyn cofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd ar 24 Tachwedd, 2017 fel cofnod cywir.

Mater yn codi o'r cofnodion

Eitem 6 – Gweithdrefnau i fynd i'r afael â honiadau yn erbyn aelodau

Gan gyfeirio at y penderfyniad i ofyn i Swyddog Monitro Môn ddrafftio llythyr i'r Ombwdsmon i'w gylchredeg ymysg Swyddogion Monitro pob awdurdod, nododd, Cyfreithiwr Môn ei bod ar ddeall bod llythyr wedi'i ddrafftio a'i anfon at Gyngor Bwrdeistref

Sirol Wrecsam, ond cyn i unrhyw beth pellach na hynny ddigwydd, bod yr Ombwdsmon wedi drafftio canllaw oedd yn ateb llawer o'r cwestiynau a godwyd yn y fforwm.

Cytunwyd i drefnu copïau o'r canllaw ar gyfer yr aelodau oedd yn bresennol ac i drafod y mater ymhellach o dan eitem 6 - Unrhyw Fater Arall.

4. ARFERION / PROTOCOLAU AR Y DEFNYDD O GYFRYNGAU CYMDEITHASOL A'R ADOLYGIAD O ARWEINIAD CYMDEITHAS LLYWODRAETH LEOL CYMRU

Eglurodd Swyddog Monitro Gwynedd y cefndir i'r eitem hon gan nodi:-

- Bod Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru newydd ryddhau drafft cyn-ymgyngori o ganllawiau newydd i aelodau ar gyfryngau cymdeithasol.
- Bod yr hyfforddiant ar gyfryngau cymdeithasol a drefnir ar gyfer aelodau Cyngor Gwynedd yn ymdrin â natur y cyfryngau hynny, yn ogystal â'r agwedd ymddygiad.
- Mai amcan cyflwyno'r eitem hon oedd sbarduno trafodaeth ynglŷn â sut mae gwleidyddion yn cael eu hyfforddi i ddefnyddio cyfryngau cymdeithasol a sut mae'n newid eu byd o ran cyfathrebu, ac ati, a'r risgiau sy'n deillio o hynny.

Derbyniwyd cyflwyniad cyffredinol i'r maes cyfryngau cymdeithasol gan Swyddog Cyfathrebu – Y Wasg / Hyrwyddo Gwasanaethau Cyngor Gwynedd. Manylodd hefyd ar y math o hyfforddiant a'r cyngor a ddarperir i aelodau'r Cyngor. Nododd fod y cyfryngau cymdeithasol yn ffordd hwylus a phwerus o hyrwyddo gwasanaethau, cynnal sgwrs ddwy ffordd a sicrhau bod cynghorwyr yn atebol ac yn agored, ond 'roedd yna risgiau hefyd i'r cynghorwyr eu hystyried wrth sefydlu cyfrifon a chyhoeddi gwybodaeth.

Diolchodd y Cadeirydd i'r swyddog am ei gyflwyniad cynhwysfawr ar bwnc mor amserol.

Yna trafodwyd yr arferion / protocolau ar y defnydd o gyfryngau cymdeithasol sy'n cael eu gweithredu gan y gwahanol awdurdodau.

Nododd Swyddog Monitro Gwynedd:-

- Y cynghorir aelodau Cyngor Gwynedd i wahaniaethu rhwng eu bywyd preifat a'u bywyd cyhoeddus ar lein drwy sefydlu cyfrif personol a chyfrif aelod ar wahân oherwydd y gall cyfuno'r ddau arwain at risgiau gan fod y cod yn berthnasol i aelodau pan yn gweithredu fel cynghorydd neu'n arddel eu hunain fel aelod.
- Er bod Erthygl 10, sy'n cyfeirio at yr hawl i wneud datganiadau gwleidyddol yn ddidramgwydd, yn golygu bod modd bellach gwneud sylwadau eithaf hallt a beirniadol heb dramgwyddo'r cod, bod llawer o'r trafodaethau ar y cyfryngau cymdeithasol yn gallu ysgogi cwynion o hyd.
- Gan fod ymwneud gwahanol bobl â'r cyfryngau cymdeithasol yn amrywio, ei bod yn anodd rheoli disgwyliadau a bod hyn yn codi cwestiynau gwirioneddol anodd o ran sut a phryd y dylid ymyrryd a beth sy'n dwyn anfri ar swydd cynghorydd. Yn y cyd-destun hwn, dosbarthwyd a gofynnwyd am farn yr aelodau ar esiampol o gŵyn yn ymwneud â Facebook.

Yn ystod y drafodaeth, nodwyd y pwyntiau canlynol:-

- Bod angen i'r sawl sy'n llunio neges ystyried, nid beth mae ef / hi yn feddwl o'r neges, ond sut y gall gael ei ddehongli gan rywun arall.
- Bod y ffin yn denau iawn a bod y ffordd mae neges yn cael ei derbyn gan bobl yn dibynnu ar y gynulleidfa.

Gwahoddwyd cyfraniadau i'r adolygiad o arweiniad Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru.

Tynnwyd sylw gan Swyddog Monitro Gwynedd at rai materion allai fod o ddiddordeb i'r aelodau yn y ddogfen, sef:-

- Tudalen 19 – y cysyniad o 'ffrind' ar Facebook. Mae'n bosib' cael cannoedd o 'ffrindiau' ar Facebook, ond mae'r awgrym bod yna gysylltiad personol agos rhwng person ar Facebook a'i ddilynwyd yn eithafol ac yn debygol o greu llawer o broblemau o safbwynt dehongliad.
- Tudalen 21 – y cyfeiriad at y gwahaniaeth rhwng rôl fel aelod ac unigolyn preifat. Gall aelod ddwyn anfri ar ei swydd fel cynghorydd mewn unrhyw gapasiti, ond mae gwahaniaethu cyfrifon yn ffordd o sicrhau cystal rheolaeth dros y berthynas ag sy'n bosib'.
- Tudalen 22 – penderfynu ymlaen llaw. Mater yn codi o Bwyllgorau Cynllunio lle e.e. mae aelod o'r pwyllgor yn cefnogi ymgyrch i wrthod caniatâd cynllunio ac yn gorfod camu'n ôl o'r pwyllgor ac mewn perygl o dorri'r cod.

Nododd y byddai yna gyfle i Bwyllgorau Safonau'r holl awdurdodau drafod y canllawiau newydd ar adeg yr ymgynghoriad llawn.

Holwyd ynglŷn â pherthnasedd y Rheoliadau Diogelu Data Cyffredinol (GDPR) i aelodau etholedig a'u hawliau o safbwynt gosod lluniau pobl ar gyfrifon cyfryngau cymdeithasol preifat a chyhoeddus. Eglurodd Swyddog Monitro Gwynedd, ac eithrio Aelodau Cabinet, wrth weithredu rôl ffurfiol y Weithrediaeth, bod cynghorwyr, fel deilyddion swyddi, yn gyfrifol am eu data eu hunain fel aelodau etholedig. O ran cyhoeddi lluniau o bobl, mae'n debyg na fyddai'r ddeddf yn berthnasol i lun y gallai unrhyw un gael gafael arno, ond byddai'n rhaid i aelod gymryd mwy o bwyll os yw'n defnyddio llun na fyddai wedi cael mynediad iddo oni bai am ei swyddogaeth fel cynghorydd. Nododd hefyd, petai'r achos yn un digon difrifol, e.e. o safbwynt priodoldeb, neu rywbeth sy'n awgrymu bod yr aelod yn dwyn anfri ar ei swydd, y gallai aelod dorri'r cod drwy gam-ddefnyddio llun ar y we. Fodd bynnag, petai aelod yn gyson yn cael ei gyhuddo o dorri rheolau diogelu data, byddai'r ymddygiad, yn hytrach na'r toriad ei hun, yn arwain at ddwyn anfri.

Ychwanegodd Swyddog Cyfathrebu – Y Wasg / Hyrwyddo Gwasanaethau Gwynedd fod angen bod yn ofalus hefyd o ran y cyfnod amser mae llun yn cael ei ddefnyddio a bod y Cyngor yn gwaredu lluniau ar ôl 5 mlynedd gan na all fynnu bod ganddo'r hawl i'w defnyddio y tu hwnt i hynny.

Nodwyd y gallai sefyllfa lle mae cynghorydd yn tynnu llun mewn lleoliad lle mae plant yn digwydd bod yn bresennol fod yn heriol gan na fyddai wedi bod yn ymarferol i'r aelod fynd o gwmpas pawb i ofyn am ganiatâd i ddefnyddio'r llun. Awgrymwyd o bosib' y byddai'n well i'r cynghorydd beidio tynnu'r llun yn y lle cyntaf.

Nodwyd y byddai yna lawer o drafod ar y maes yma dros y misoedd nesaf a chytunwyd y gallai hyn fod yn bwnc i'r fforwm edrych arno yn y dyfodol.

PENDERFYNWYD gofyn i Bwyllgorau Safonau'r gwahanol awdurdodau drafod y drafft cyn-ymgynghoriad a'r ymgynghoriad llawn ar y canllawiau newydd ar gyfryngau cymdeithasol ac ymateb yn uniongyrchol i Gymdeithas Llywodraeth Leol Cymru.

5. CWESTIYNAU A GODWYD GAN GADEIRYDD PWYLLGOR SAFONAU CYNGOR SIR YNYS MÔN

Trafodwyd y cwestiynau canlynol a godwyd gan Gadeirydd Pwyllgor Safonau Cyngor Sir Ynys Môn

- (a) Yn wyneb bwriad Llywodraeth Cymru i awdurdodau lleol uno, sut mae'r Fforwm yn rhagweld y bydd y Pwyllgorau Safonau yn gweithio yn y dyfodol, yn arbennig mewn perthynas â Chynghorau Tref a Chymuned? Er enghraifft, petai Ynys Môn a Gwynedd yn uno, fel sy'n cael ei gynnig, byddai yna dros 100 o Gynghorau Tref a Chymuned ar gyfer un Pwyllgor Safonau – oes angen lleihau'r nifer o Gynghorau Cymuned a Thref?

Cyfeiriodd Swyddog Monitro Gwynedd at yr adolygiad o'r cynghorau cymuned a thref sy'n digwydd ar y funud gan nodi:-

- Bod cwestiwn yn codi ynglŷn â'r angen i gynghorau cymuned a thref gael cod ymddygiad mor gyflawn a manwl â chynghorau sir, o ystyried mater y risgiau a maint y penderfyniadau a wneir ganddynt.
- Bod y ganran uchaf o ymholiadau a phroblemau ynglŷn ag ymddygiad aelodau yn codi o gynghorau cymuned a thref.

Nododd Cadeirydd Pwyllgor Safonau Môn:-

- Na ddylai unrhyw gydweithio rhwng cynghorau yn y dyfodol arwain at lai o Bwyllgorau Safonau, o ystyried nifer y cynghorau cymuned a thref yn eu hardaloedd.
- Bod nifer cynyddol o fân gwynion yn dod o'r cynghorau tref yn arbennig, sy'n disgyn islaw trothwy'r Ombwdsmon mewn perthynas â budd cyhoeddus ac felly'n gorfod cael eu datrys yn lleol.

Gofynnwyd oedd profiadau Môn yn cael eu hadlewyrchu yn y cynghorau eraill. Mewn ymateb, nodwyd y sylwadau a ganlyn:-

- Y derbyniodd Cyngor Dinbych lai o gwynion ar bob lefel dros yr 8 mlynedd ddiwethaf a bod nifer o resymau am hynny, gan gynnwys yr hyfforddiant effeithiol iawn sy'n cael ei drefnu ar gyfer aelodau a chlercod a'r ffaith bod pobl yn cychwyn sylweddoli bellach nad oes gan yr Ombwdsmon adnoddau di-ben-draw i ymchwilio i gwynion.
- Bod y drefn datrys lleol wedi gwneud gwahaniaeth ac wedi dod â nifer yr achosion i lawr yn sylweddol ar draws Cymru.
- Gan nad yw'r hyfforddiant yn orfodol, y bobl hynny sydd ddim ei angen sy'n fwyaf tebygol o fynychu'r sesiynau.

Nododd Swyddog Monitro Gwynedd ymhellach:-

- Bod angen codi ymwybyddiaeth ar draws yr holl gynghorau cymuned a thref ynglŷn â'r gyfundrefn a bodolaeth a swyddogaeth y Pwyllgor Safonau a'r Swyddog Monitro.
- Bod cyfeiriad yr Ombwdsmon a'r prawf budd cyhoeddus yn awgrymu y gellid tynnu'r rhannau amherthnasol allan o'r cod heb golli fawr ddim o safbwynt priodoldeb a thrwy hynny ganiatáu i'r cynghorau cymuned a thref ganolbwyntio ar y rhannau perthnasol ohono.

- (b) 'Roedd y broses ddiweddar o ddewis cynrychiolwyr Cynghorau Tref a Chymuned i eistedd ar Bwyllgor Safonau Cyngor Sir Ynys Môn yn ymddangos yn un hir a beichus. Sut mae Pwyllgorau Safonau eraill yn cynnal y broses hon?

Rhoddodd Cyfreithiwr Môn, amlinellad o'r broses a ddilynwyd ym Môn, a manylodd cynrychiolwyr y gwahanol awdurdodau ar eu prosesau hwythau o benodi cynrychiolwyr cynghorau tref a chymuned ac aelodau annibynnol ar eu Pwyllgorau Safonau.

Awgrymwyd y gallai awdurdodau sy'n chwilio am aelod annibynnol newydd holi awdurdodau cyfagos ydynt hwythau angen aelod newydd hefyd fel y gallai'r person eistedd ar Bwyllgor Safonau'r ddau awdurdod.

Diolchwyd i bawb am rannu eu profiadau.

- (c) Mae Cyngor Sir Ynys Môn wedi mabwysiadu Protocol Datrys Lleol diwygiedig yn ddiweddar sy'n seiliedig ar broses wirfoddol o gyflafareddu rhwng y Cynghorwyr ac aelodau'r Pwyllgor Safonau. Os yw'r ddwy ochr yn cytuno i'r broses, rhaid i'r Cynghorwyr ddod o hyd i'w datrysiadau eu hunain a bydd cynrychiolydd y Pwyllgor Safonau yn bresennol fel canolwr yn unig. Er mwyn cynnal y drefn yn effeithiol, mae trefniadau mewn llaw i aelodau'r Pwyllgorau Safonau dderbyn hyfforddiant cyflafareddu. Ydi'r Pwyllgorau Safonau eraill wedi trefnu hyfforddiant o'r fath? Oes yna arferion da / pwyntiau dysgu i'w rhannu ymysg aelodau'r Fforwm?

Manylodd cynrychiolwyr y gwahanol awdurdodau ar eu trefniadau a'u profiadau. Daeth yn amlwg bod y sefyllfa'n amrywio o awdurdod i awdurdod, gyda'r Swyddog Monitro yn unig yn cynnal y drefn mewn rhai cynghorau, tra bo eraill yn cynnwys aelod(au) o'r Pwyllgor Safonau a / neu Arweinyddion y Grwpiau Gwleidyddol.

Yn ystod y drafodaeth, cyflwynwyd y sylwadau canlynol:-

- Pe na fyddai'r cyflafareddu'n llwyddiannus a'r mater yn cael ei gyfeirio at y Pwyllgor Safonau, y byddai'n rhaid i unrhyw aelod o'r Pwyllgor Safonau fu'n rhan o'r broses gyflafareddu sefyll i lawr o'r pwyllgor rhag cael ei weld yn bleidiol i un ochr.
- Mai'r Swyddog Monitro ac Arweinyddion y Grwpiau ddylai fod yn gyfrifol am y drefn gyflafareddu.
- Gall aelod o'r Pwyllgor Safonau sy'n gweithredu fel canolwr deimlo ei fod wedi cael baich annheg.
- Os bydd mater lle cynigiwyd datrysiad lleol yn cael ei gyfeirio at yr Ombwdsmon, bydd yr Ombwdsmon yn ymwybodol bod y cynnig wedi'i wneud a gall gymryd y ffaith bod y drefn wedi methu i ystyriaeth.
- Na ddylai canolwr gymryd ochr neb, eithr ceisio cael y ddwy ochr i weld ochr ei gilydd.

- (ch) Byddai Cyngor Sir Ynys Môn yn fodlon trefnu i David Richards, Cyfarwyddwr LLC, ddod i gyfarfod o'r Fforwm hwn yn y dyfodol i roi cyflwyniad ar faterion llywodraethu cyffredinol. Ydi hyn yn rhywbeth fyddai o gymorth i aelodau'r Fforwm?

Nododd Cyfreithiwr Môn y bu Swyddog Monitro'r Awdurdod ar gwrs lle'r oedd David Richards yn cynnal sesiwn ar lywodraethu yn gyffredinol ac iddo gynnig y gallai roi cyflwyniad i'r fforwm hwn ar hynny, neu bwnc arall.

PENDERFYNWYD gofyn i Swyddog Monitro Cyngor Sir Ynys Môn anfon copi o gyflwyniad David Richards ar lywodraethu yn gyffredinol i bob Swyddog Monitro fel y gallent ei roi i'w Pwyllgorau Safonau i'w drafod a phenderfynu oes modd ei deilwrio ar gyfer y fforwm hwn.

6. UNRHYW FATER ARALL

(a) Rhaglen y Cyfarfod nesaf

Nododd Swyddog Monitro Gwynedd y byddai'n fuddiol i bwy bynnag sy'n trefnu'r fforwm nesaf gael amcan o'r math o eitemau y dymunid eu gosod ar y rhaglen.

PENDERFYNWYD gofyn i bawb ymgynghori â'u Pwyllgorau Safonau ynglŷn ag eitemau posib' ar gyfer y cyfarfod nesaf a bwydo unrhyw awgrymiadau, drwy'r Swyddogion Monitro, i'r awdurdod lletya nesaf.

(b) Cynhadledd Safonau 2018

Amlinellodd Swyddog Monitro Ceredigion y trefniadau ar gyfer Cynhadledd Safonau 2018 a gynhelir yn Aberystwyth ar y 14eg o Fedi. Cyflwynodd fraslun o gynnwys rhaglen y dydd gan nodi y croesawid unrhyw syniadau neu gymorth gan unrhyw un.

(c) Gweithdrefnau i fynd i'r afael â honiadau yn erbyn aelodau

Trafodwyd canllaw drafft yr Ombwdsmon 'Code of Conduct – Interim Powers'.

Nododd Swyddog Monitro Gwynedd mai'r safbwynt ar hyn yng nghyfarfod Swyddogion Monitro Cymru oedd na ddymunid gweld ymchwiliad yn gorfod disgwyl i gael dyfarniad ar atal gan y byddai hynny'n ychwanegu baich amser.

Eglurodd Is-gadeirydd Pwyllgor Safonau Môn iddynt ddod â'r mater hwn gerbron yn wreiddiol gan nad oeddent yn argyhoeddedig bod yna broses yn bodoli petai yna gyhuddiad yn erbyn cynghorydd sir. Gan hynny, penderfynodd y fforwm diwethaf y byddai Môn yn drafftio llythyr i'r Ombwdsmon i'w gylchredeg ymysg Swyddogion Monitro pob awdurdod. Anfonwyd y llythyr at Gyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam, ond cyn iddo gael ei anfon ymlaen at yr Ombwdsmon, trafodwyd mater digon tebyg mewn cyfarfod Swyddogion Monitro yn Llandrindod, lle bu i swyddog o swyddfa'r Ombwdsmon oedd yn bresennol gytuno i fynd â'r mater yn ôl at yr Ombwdsmon. Nid oedd y canllaw drafft yn ateb bob un o'r cwestiynau yn y llythyr, ond credid mai hwn oedd yr ateb gorau roedd y fforwm yn debygol o gael gan yr Ombwdsmon, yn enwedig o ystyried faint o amser oedd wedi mynd heibio ers drafftio'r llythyr.

7. DYDDIAD A LLEOLIAD Y CYFARFOD NESAF

Nodwyd y bydd gwybodaeth yn cael ei chylchredeg ynglŷn â dyddiad a lleoliad y cyfarfod nesaf.

Dechreuodd y cyfarfod am 10.00yp a daeth i ben am 11.55yb.

The Role of PSOW in Code of Conduct matters Rôl OGCC mewn materion Cod Ymddygiad

Nick Bennett

Public Services Ombudsman for Wales

Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru

Who is the Ombudsman?

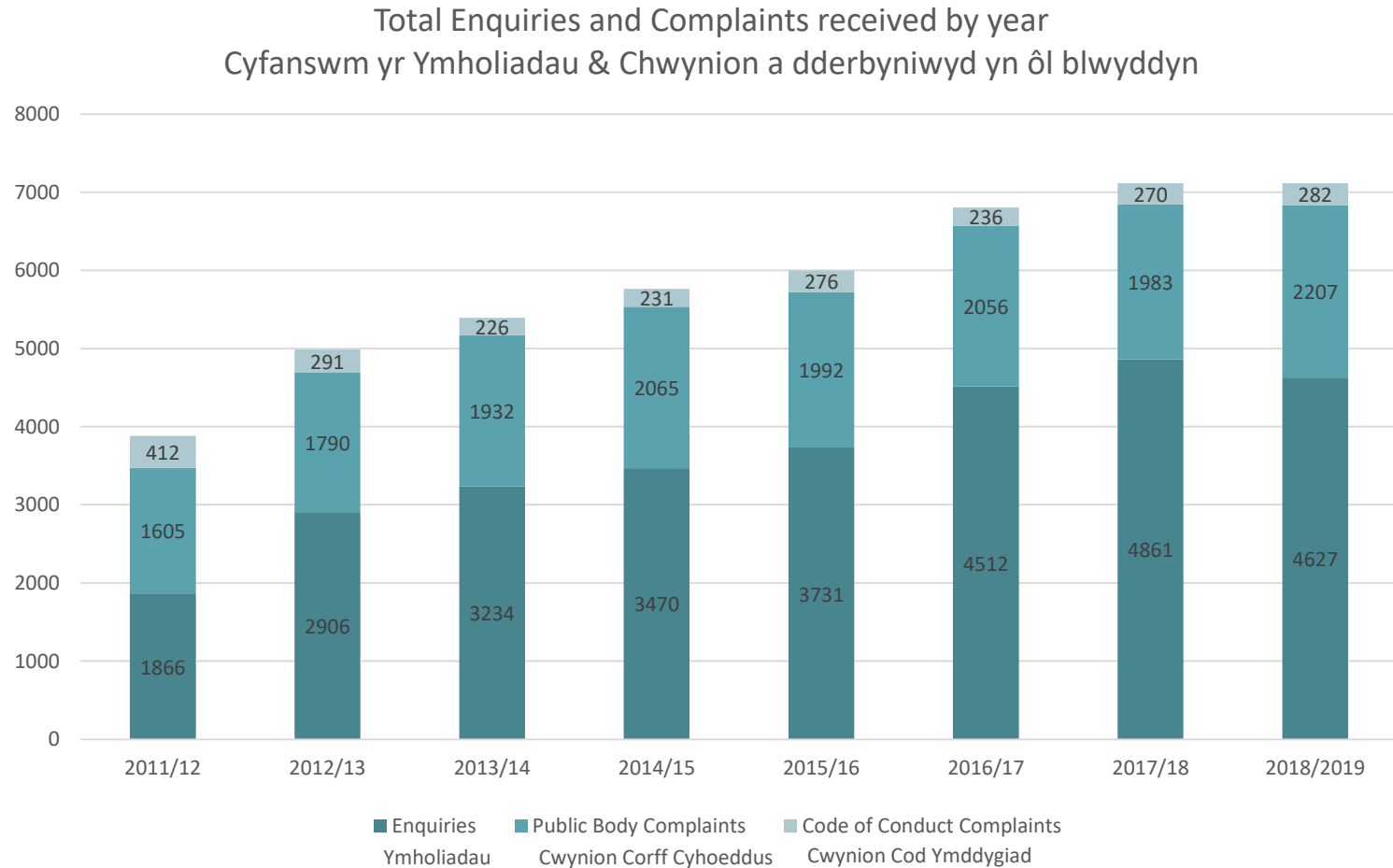
Pwy yw'r Ombwdsmon?

- Est 2006 - PSOW Act 2005
- Two specific roles:
 - Complaints about public services providers in Wales
 - Complaints that members of local authorities have broken the Code of Conduct
- New PSOW Act 2019
- Sefydlwyd 2006 – Deddf OGCC 2005
- Dwy rôl benodol:
 - Cwynion am ddarparwyr gwasanaethau cyhoeddus yng Nghymru
 - Cwynion bod aelodau o awdurdodau lleol wedi torri'r Cod Ymddygiad
 - Deddf OGCC newydd 2019

Trends – Enquiries & Complaints

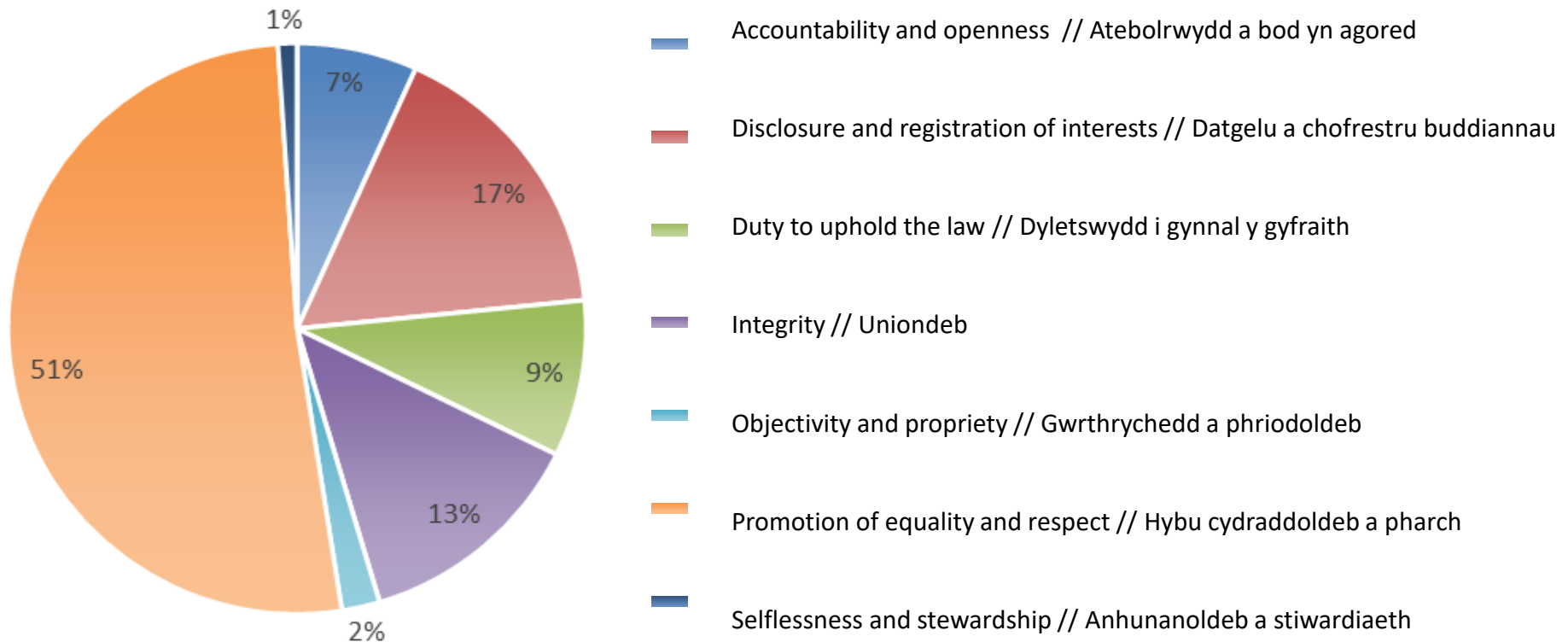
Tueddiadau – Ymholiadau & Chwynion

PSOW Annual Report 2018/19

Adroddiad Blynyddol OGCC 2018/19

Nature of Code of Conduct complaints received
Natur y cwynion Cod Ymddygiad a dderbyniwyd

Outcomes

Canlyniadau

255	• Closed After Initial consideration // Caewyd ar ôl ystyriaeth gychwynnol
2	• Complaint Withdrawn // Tynnwyd y gŵyn yn ôl
15	• Investigation Discontinued // Terfynwyd yr ymchwiliad
9	• Investigation Completed: No evidence of breach // • Ymchwiliad wedi'i gyflawni: Dim tystiolaeth bod y cod wedi'i dorri
19	• Investigation Completed: No action necessary // • Ymchwiliad wedi'i gyflawni: Dim angen gweithredu
4	• Investigation completed: Refer to Standards Committee // • Ymchwiliad wedi'i gyflawni: Atgyfeirio at y Pwyllgor Safonau
4	• Investigation completed: Refer to Adjudication Panel // • Ymchwiliad wedi'i gyflawni: Atgyfeirio at y Panel Dyfarnu

Types of complaints

Mathau o gwynion

190

- Town and Community Councils
Cyngorau Tref a Chymuned

91

- Local Authority
• Awdurdod Lleol

1

- National Park
• Parc Cenedlaethol

282

Two stage test

Prawf Dau gam

- Is there direct evidence that a breach actually took place?

If so:

- Is an investigation required in the public interest?

- A oes tystiolaeth uniongyrchol bod toriad gwirioneddol wedi digwydd?

Os felly:

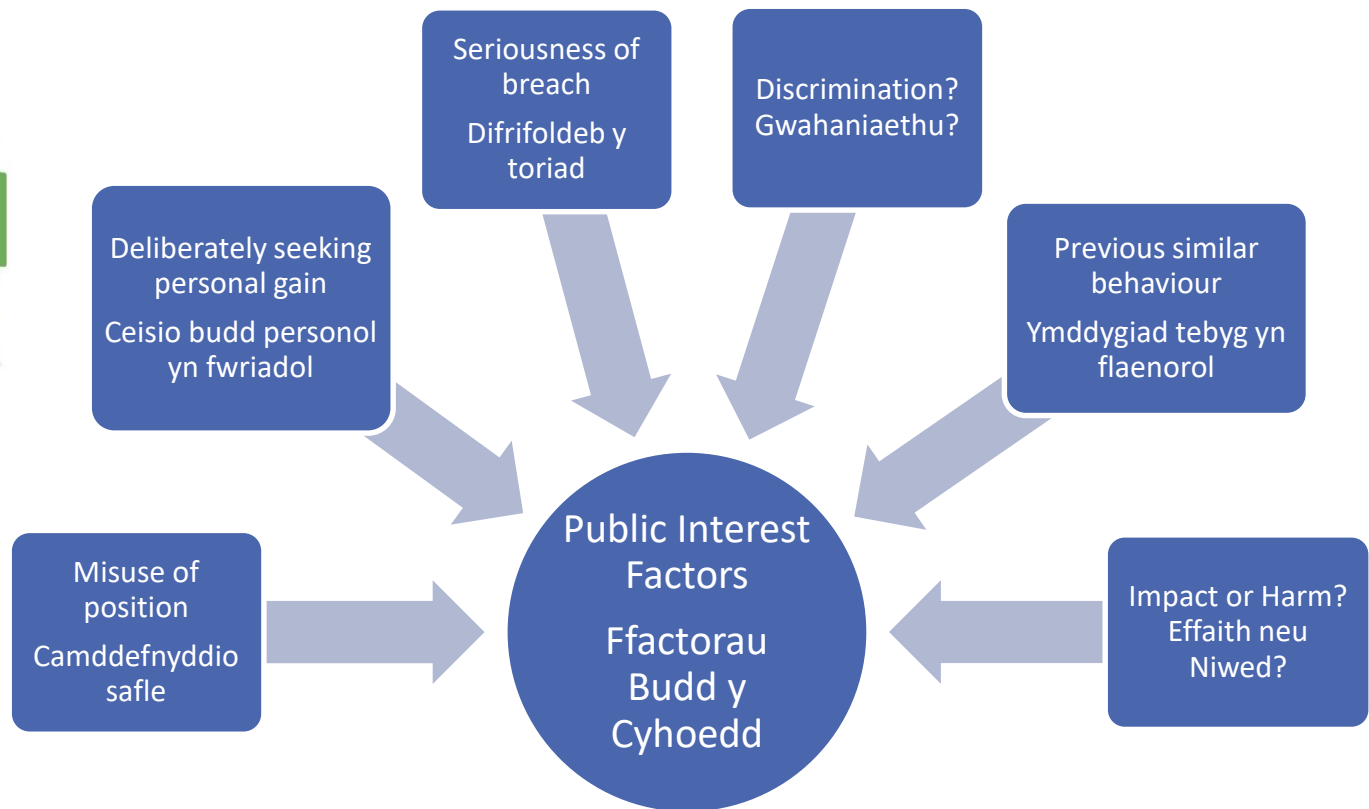
- A oes angen ymchwilio er budd y cyhoedd?

The Public Interest Test

Prawf Er Budd y Cyhoedd

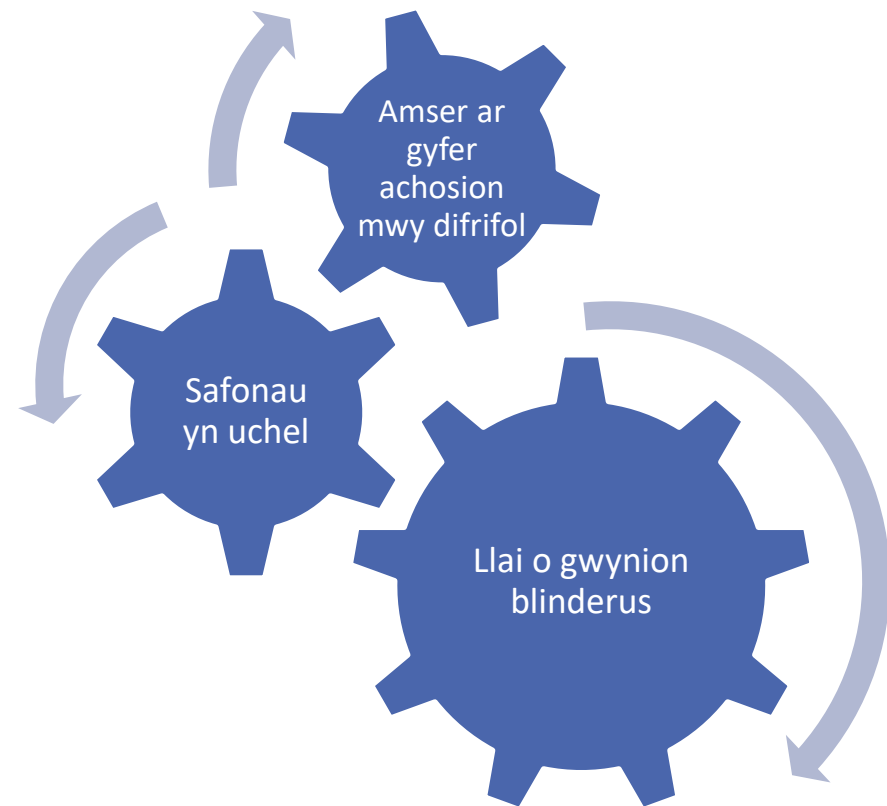
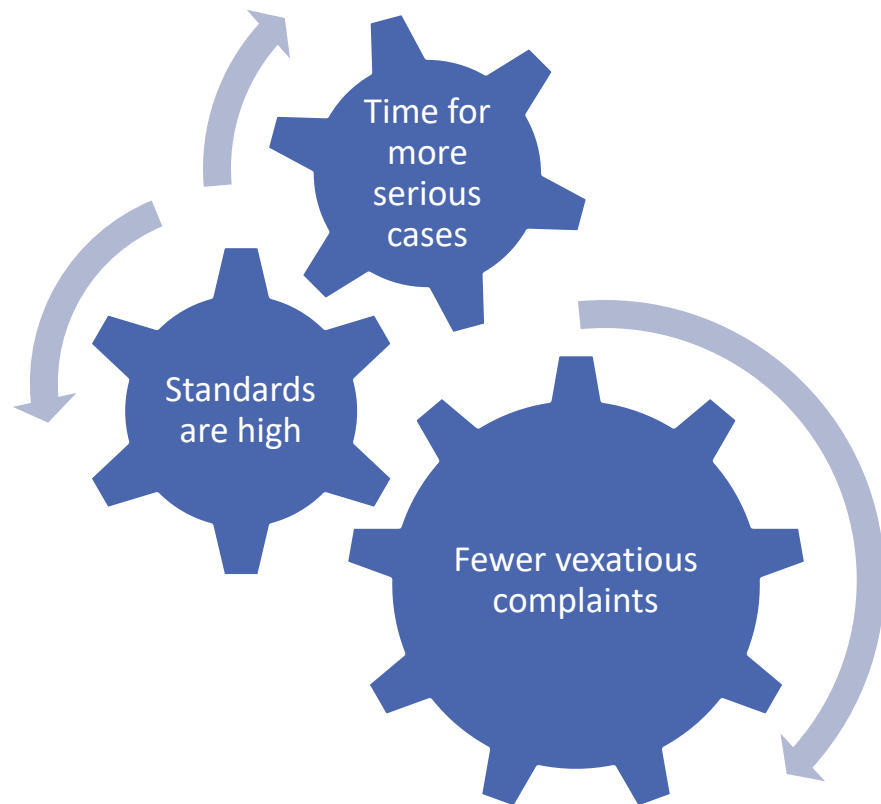
Is an investigation required in the public interest?

A oes angen ymchwilio er budd y cyhoedd?

Public Interest in practice

Budd y cyhoedd yn ymarferol

North Wales

Gogledd Cymru

- 22% of the population
- 32% of the complaints
- Only 17% of the total referrals across Wales
- 22% o'r boblogaeth
- 32% o'r cwynion
- Dim ond 17% o gyfanswm yr atgyfeiriadau ledled Cymru

Recent examples of vexatious complaints

Enghreifftiau diweddar o gwynion blinderus

‘Absurd’ terrorism complaint made about councillors thrown out by Ombudsman

Cwyn ‘hurt’ am derfysgaeth a wnaed am gynghorwyr wedi’i wrthod gan Ombwdsmon

Examples of vexatious complaints

Enghreifftiau o gwynion blinderus

A Councillor left a one star rating on a local business without an explanation!
Gadawodd Gynghorydd radd un seren ar fusnes lleol heb roi esboniad!

A Councillor unfriended me on Facebook so I had to set up an account in my cat's name!
Cefais fy nileu oddi ar Facebook gan Gynghorydd felly roedd rhaid i mi greu cyfrif yn enw fy nghath!

Moving forward / Symud ymlaen

- Member v Member complaints (at a county level) are now largely dealt with by an internal dispute resolution procedure
- Extension of this to Town & Community Councils
- Serious cases referred to Standards Committees or Adjudication Panel for Wales
- Erbyn hyn, ymdrinnir â chwynion Aelod yn erbyn Aelod (ar lefel siriol) yn bennaf gan weithdrefn fewnol ar gyfer datrys anghydfodau
- Ymestyn hyn i Gynghorau Tref & Chymuned
- Achosion difrifol yn cael eu cyfeirio at Bwyllgor Safonau neu Banel Dyfarnu Cymru

Local leadership?

Arweinyddiaeth Lleol?

- Nolan
- Distributed leadership
- Local Standards
Committees to guide local behaviours ?
- How can they support each other and exchange best practice?
- Is there appetite?
- Training and good practice –
Monmouthshire, Cardiff and Swansea
- Nolan
- Arweinyddiaeth ddosbarthedig
- Pwyllgorau Safonau Lleol i arwain ymddygiad lleol?
- Sut y gallant gefnogi ei gilydd a chyfnewid arfer gorau?
- A oes chwant?
- Hyfforddiant ac arfer da –
Sir Fynwy, Caerdydd ac Abertawe

Questions Cwestiynau

Committee on Standards in Public Life

- Established in 1994 by then PM John Major
- Responsible for promoting the Nolan Principles
- 3rd report in 1997 on local government
- Led to Standards Board for England, AP Wales etc
- Current report – a review of effectiveness of post 2011 changes in England

Terms of reference

1. examine structures, processes and practices of local gov in England (but compared Wales, Scotland and NI) for
 - a. maintaining code of conduct for councillors
 - b. investigating alleged breaches fairly and with due process
 - c. enforcing code and imposing sanctions for misconduct
 - d. declaring interests and managing conflicts of interests
 - e. whistleblowing
2. Assess whether existing structures etc are conducive to high standards of conduct
3. Make recommendations for improvement
4. Note evidence of intimidation and make recommendations to prevent

Review

- covers 10,000 town and parish councils in England
- 353 principal English authorities
- 319 submissions
- 2 roundtable seminars
- 30 stakeholder meetings
- 5 visits to LAs
- studied 20 codes
- studied reports of LA failure
- Report launch 30th Jan 2019

Key areas and issues considered

- Codes of conduct
- Interests
- Gifts and hospitality
- Investigations and safeguards
- Sanctions
- Town and parish councils
- Role of the Monitoring Officer
- Council governance, leadership and culture

Codes of conduct

Findings

- Inconsistent
- Don't cover bullying effectively
- Problems re scope – social media, claiming to or appearing to act as a councillor
- Nolan only codes inadequate
- Need to be reviewed
- Hard to find on LA websites

Codes of conduct

Recommendations / Best Practice

R1 LGA to create new model code, in consultation with SLCC, NALC etc

BP1 LA codes to define and prohibit bullying and harassment, with examples

R3 Councillors presumed to be acting in an official capacity in their public conduct

R4 Code to apply to when cllr claims, or appears to be acting as such

BP2 Failure to co-operate with investigation to be breach of code

BP3 LAs to review code annually

BP4 Code readily accessible in prominent position on LA website

Interests

Findings

- DPIs too narrow, unclear and criminalisation is disproportionate
- Registers disclose home addresses exposing cllrs to intimidation
- List of people whose interests need to be registered is too narrow
- But current list of pecuniary interests ok
- Need to include non-pecuniary interests in codes
- Unsatisfactory arrangements on registers of gifts and hospitality
- Requirements to declare DPIs and withdraw are too narrow

Interests

Recommendations / Best Practice

R18 abolish DPI criminal offences

R2 amend DPI regs so that cllr home address not registrable

R5 amend DPI regs to include unpaid directorships, trusteeships, charity / public body roles and lobbying organisations

R6 code to require registration of gifts / hospitality over £50 or over £100 pa from a single source

BP5 LAs to update registers of gifts & hospitality quarterly and make accessible

R7 abolish s31 Localism Act, code to require cllr to leave room if member of public would reasonably regard their interest as so significant that likely to prejudice their discussion or decision making

Investigations and safeguards

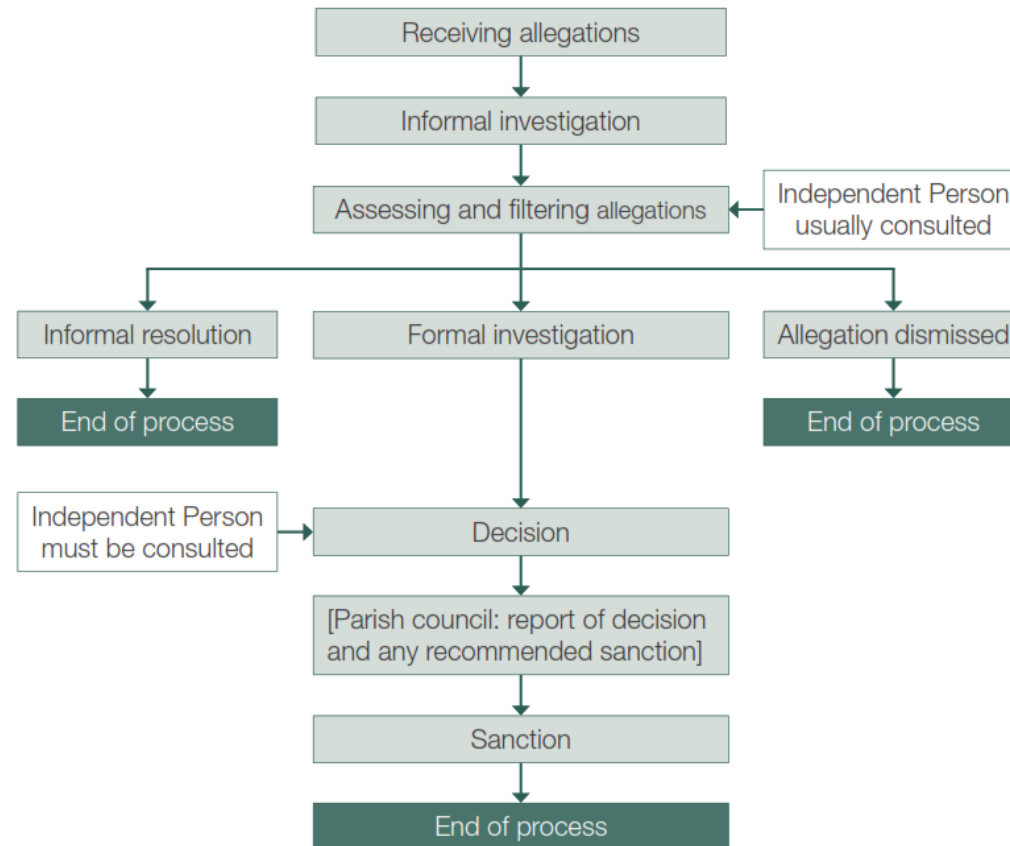
Findings

- public interest test for filtering complaints
- No role specification, term, formal powers or legal protection for IPs
- IP views not public
- Many LAs not transparent on numbers of complaints and details of decisions
- Standards Committees should have voting independent and parish members
- No current right of appeal after hearings

Investigations and safeguards

Findings

The current investigation process

Investigations and safeguards

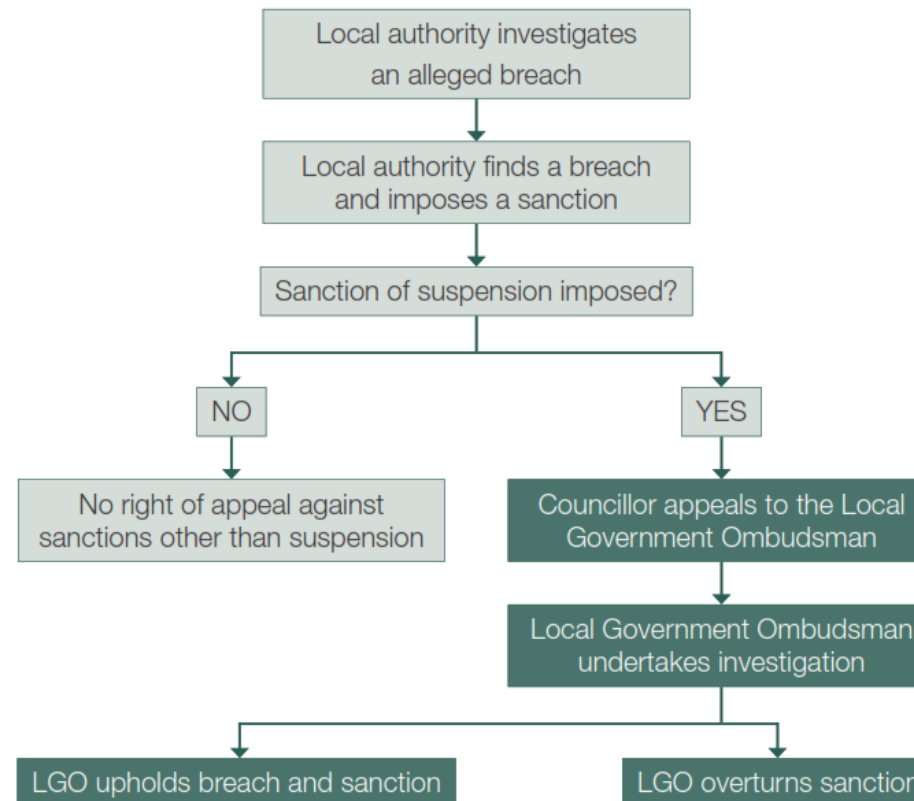
Recommendations / Best Practice

BP6 LAs to adopt public interest test for filtering complaints	R12 LAs may have voting independent and parish members on standards committees
BP7 LAs to have at least 2 IPs	
BP8 IP views on assessment	R13 Right of appeal to LGO if suspension
R8 2 year term of office for IPs, renewable once	R14 LGO power to investigate and binding sanction
R9 IPs views to be recorded in decision notice and minutes	R15 LAs required annually to publish complaints data and outcomes
R10 IP must agree breach and sanction on suspensions	BP9 LAs to publish full hearing decisions
R11 LAs to provide legal indemnity to IPs	BP10 LA websites to have clear complaints guidance and info

Investigations and safeguards

Recommendations / Best Practice

Proposed appeals process

Investigations and safeguards

Recommendations / Best Practice

- BP6 Assessment criteria
- **CAN / SHOULD** test

Northern Ireland Local Government Commissioner for Standards public interest test

1 'CAN' we investigate your complaint?

- Is the person you are complaining about a councillor?
- Did the conduct occur within the last six months?
- Is the conduct something that is covered by the code?

2 'SHOULD' we investigate your complaint?

- Is there evidence which supports the complaint?
- Is the conduct something which it is possible to investigate?
- Would an investigation be proportionate and in the public interest?⁵³

Sanctions

Findings

- Lack of serious sanctions:-
 - Prevents enforcement of lower level sanctions
 - Damages public credibility
 - Makes cost of investigations disproportionate to outcome
 - Removes means of LAs containing reputational damage
- Credibility of current regime undermined by lack of serious sanctions
- Party group discipline can fill the gap but lacks transparency, consistency and checks on impartiality of a standards system
- Suspension preserves the ballot box which is insufficient in itself
- Legal uncertainty of premises bans

Sanctions

Recommendations / Best Practice

R16 LA power to suspend without allowances for up to 6 months

R17 Government / legislation to put beyond doubt lawfulness of premises bans

R18 decriminalise DPs (see interests)

Town and parish councils

Findings

- Parish councils are highly dependent on the skills, experience and support of clerks – evidence of substantial difficulties where clerks are inexperienced, untrained, feel isolated and poor member behaviour
- **15% of PCs experience serious behaviour issues, 5% dysfunctional**
- PCs should report complaints, not the clerk
- Some MOs decline or lack resources to provide advice or accept parish complaints
- Variation in parish codes is a burden on the principal authority and confusing for dual hatted members
- PCs can ignore sanctions recommended by principal authority hearing
- PCs can take lawful protective steps short of sanctions

Town and parish councils

Recommendations / Best Practice

R19 Parish clerks to be qualified

BP11 standards complaints about member on clerk conduct to be made by chair or PC as a whole

BP12 MO role and resourcing to include advice, support and management of PC cases

R20 PCs to adopt parish version of principal authority code of conduct

R21 Parish councillor sanctions to be determined by principal authority only

Role of the Monitoring Officer

Findings

- MO is the lynchpin for upholding standards
- Can be conflicts of interest in MO being involved in investigation of senior members
- Confidence and support of chief executive is crucial to ensure MO has ability to upholds standards
- Some MOs have been forced to resign because of unwelcome advice or decisions
- Whistle-blowers could be deterred from reporting concerns to a private audit firm
- Whistle-blowers should be able to report concerns to councillors

Role of the Monitoring Officer

Recommendations / Best Practice

- BP13** LA should have investigation conflict procedures, including use of MOs from other LAs
- R22** statutory protection for MOs etc to extend to all disciplinary action, not just dismissal
- R23** LAs required to ensure whistleblowing policy and website specifies named contact for external auditor
- R24** councillors to be “prescribed persons” in Public Interest Disclosure Act 1998

Council governance, leadership and culture

Findings

- LAs now have complex governance – joint ventures, owned companies, LEPs
- Increased risk of conflicts of interest, lack of transparency
- 3 common threads in corporate failure:-
 - Unbalanced relation between members and officers
 - Lack of understanding of governance processes and scrutiny
 - Culture of fear or bullying
- Visible leadership essential in embedding ethical culture
- Early induction for councillors vital to set ethical tone

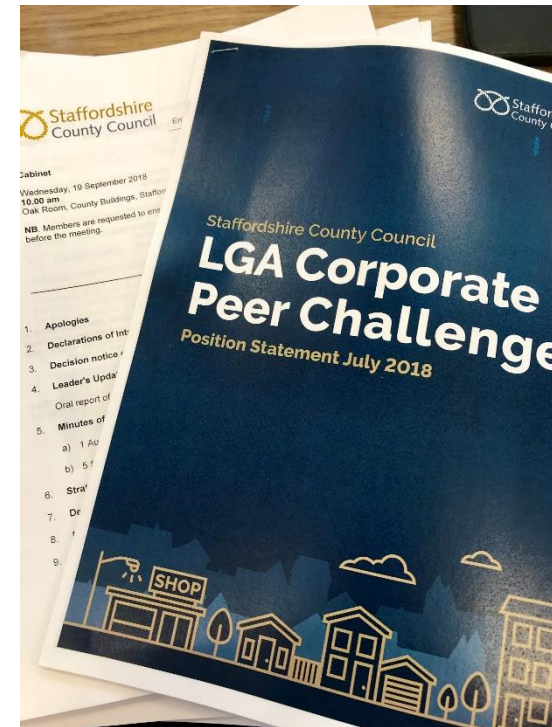
Council governance, leadership and culture

Recommendations / Best Practice

BP14 LA governance statement to include related bodies, those bodies to publish agendas, minutes and annual reports

BP15 senior officers to meet regularly with group leaders or whips re standards

R26 LGA peer reviews to include standards processes

Where now?

- Detailed and challenging report
- Some recommendations require primary legislation, some changes to regulations
- **Many best practice points can be implemented now by LAs**

	Recommendation	Action
BP1	LA codes to define and prohibit bullying and harassment, with examples	Revise code
BP2	Failure to co-operate with investigation to be breach of code	Revise code
BP3	Review code annually	Build into Standards Committee business cycle
BP4	Code readily accessible in prominent position on website	Home page link
BP5	Update registers of gifts & hospitality quarterly and make accessible	Home page link, send out update forms to members every 3 months
BP6	Public interest test for filtering complaints	Revise arrangements
BP7	At least 2 IPs	Joint recruitment campaign?
BP8	IP views on assessment	Revise arrangements
BP9	Publish full hearing decisions	Revise arrangements
BP10	Clear complaints guidance on website	Home page link

	Recommendations	Action
BP11	Standards complaints about member on clerk conduct to be made by chair or PC as a whole	Refer to ERNLCA
BP12	MO role and resourcing to include advice, support and management of PC cases	Include in budget round, involve s151 officer
BP13	LA should have investigation conflict procedures, including use of MOs from other LAs	Revise arrangements, agree other MO use protocol
BP14	LA governance statement to include related bodies, those bodies to publish agendas, minutes and annual reports	Ensure s151 officer aware, identify relevant related bodies and raise with them, brief Council reps, monitor compliance
BP15	Senior officers to meet regularly with group leaders or whips re standards	Raise with Ch Exec and s151 officer, Ch Exec to arrange (involve SC chair)

Where now?

- LLG, SLCC, ADSO, NALC group on code (all cover Wales and England)
- Association of Drainage Authorities might be interested in code (covers Wales and England)
- LGA ambivalent, but new leader being elected to replace Lord Porter
- Whitehall MCLG appears to want to reduce recommendations to best practice
- Even if interested, has Westminster Government the capacity or focus, post Brexit?
- **Failure to implement 6 months suspension will undermine whole system**

Jonathan Goolden

jonathan.goolden@wilkinchapman.co.uk

01472 265998

wilkin chapman llp

CYD-BWYLLGOR (AU) SAFONAU JOINT STANDARDS COMMITTEE(S)

Gareth Owens

Cyflwyniad/Introduction

- » **Trafodaeth am ddichonoldeb cyd-bwyllgor(au)**
- » **Edrych ar**
 - » Manteision posibl
 - » Anfanteision posibl
 - » Ffactorau llwyddiant
- » **Mapio ffyrdd posibl o weithio**
- » **Discussion piece on feasibility of joint committee(s)**
- » **Look at**
 - » Potential advantages
 - » Potential disadvantages
 - » Success factors
- » **Map out possible ways of working**

Cefndir/Background

- » **Adran 53 a 54 o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000**
- » **Mae'n rhaid sefydlu Pwyllgor Safonau**
- » **Pwrpas**
- » **(a) hyrwyddo a chynnal safonau ymddygiad uchel gan aelodau ac aelodau cyfetholedig yr awdurdod, a**
- » **(b) cynorthwyo aelodau ac aelodau cyfetholedig yr awdurdod i gadw at god ymddygiad yr awdurdod**
- » **Deddfwriaeth 2016 wedi galluogi Cyd-bwyllgorau**
- » **Section 53 and 54 Local Government Act 2000**
- » **Must establish a Standards Committee**
- » **Purpose**
- » **(a) promoting and maintaining high standards of conduct by the members and co-opted members of the authority, and**
- » **(b) assisting members and co-opted members of the authority to observe the authority's code of conduct**
- » **2016 legislation enabled Joint Committees**

Sefyllfa Bresennol/Current Position

- » **Cyfarfodydd dros y 12 mis diwethaf**
- » **Meetings over last 12 months**

CeCC	CoCBC	DCC	Fire/Tan	FCC	GCC	PCC	WCBC	YMC
5	3	5	2	10	4	3	4	7*

- » **0 o wrandawiadau ar draws y rhanbarth cyfan**
- » **Anawsterau recriwtio**
- » **Anghenion wedi lluosio o ran adnoddau**
- » **Sgiliau a phrofiad cyfredol (“oriau hedfan”)**
- » **0 hearings across whole region**
- » **Recruitment difficulties**
- » **Multiplication of resourcing needs**
- » **Currency of skills and experience (“flying hours”)**

*gan gynnwys Cyfarfodydd Panel Goddefebau

*including Dispensation Panel Meetings

Dichonoldeb/Feasibility

- » **Beth ym marn yr aelodau fyddai'r**
 - » Manteision posibl?
 - » Anfanteision posibl?
- » **Pe baem yn cael Cydbwyllgorau, sawl un ddylem ei gael?**
- » **Pa broblemau fyddai'n rhaid i ni eu datrys er mwyn i Gydbwyllgorau fod yn llwyddiannus e.e. lleoliad, iaith, cefnogaeth ysgrifenyddol a phroffesiynol??**
- » **What do members think would be the**
 - » Potential benefits?
 - » Potential disadvantages?
- » **If we were to have Joint Committees, how many should there be?**
- » **What issues would we need to resolved in order for Joint Committees to be successful e.g. location, language, secretarial and professional support?**

Ffactorau llwyddiant/Success factors

- » **Pa broblemau fyddai'n rhaid i ni eu datrys er mwyn i gydbwyllgorau fod yn llwyddiannus e.e. amledd, lleoliad, iaith, cefnogaeth ysgrifenyddol a phroffesiynol?**
- » **Sut fyddai'r cydbwyllgorau newydd yn gweithredu**
 - » Adlewyrchu gwahaniaethau rhwng gwahanol gynghorau
 - » Magu hyder
- » **What issues would we need to resolved in order for JC's to be successful e.g. frequency, location, language, secretarial & professional support?**
- » **How would the new JC's operate to**
 - » Reflect differences between different councils
 - » Instil confidence

Camau nesaf (?)/ Next steps (?)

» **Camau nesaf posibl:**

- » Trafodaeth am ddichonoldeb gyda
 - » Pwyllgorau Safonau
 - » Cynghorwyr e.e. Arweinydd, Cadeirydd ac ati
 - » Swyddogion e.e. Prif Weithredwr

» **Cael Swyddogion Monitro i lunio cylch gorchwyl ar y cyd**

» **Possible next steps include**

- » Discussion of feasibility with
 - » Standards Committees
 - » Councillors e.g. Leader, Chair etc
 - » Officers e.g. Chief Executive
- » **Task Monitoring Officers with drawing up joint terms of reference**

COFNODION CYFARFOD FFORWM PWYLLGORAU SAFONAU GOGLEDD CYMRU A GYNHALIWDYD YN YSTAFELL BWYLLGOR DELYN, SWYDDFEYDD Y CYNGOR, YR WYDDGRUG DDYDD LLUN, 24 MEHEFIN, 2019

YN BRESENNOL

Cyngor Sir Ceredigion– Hywel Jones (Cadeirydd)
Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy– John Roberts (Cadeirydd) and Iain Moore (Is-gadeirydd)
Cyngor Sir Ddinbych- Julia Hughes (Is-gadeirydd) and Anne Mellor (Aelod Annibynnol)
Cyngor Sir y Fflint– Gareth Owens (Swyddog Monitro), Matthew Georgiou (Dirprwy Swyddog Monitro), Robert Dewey (Cadeirydd), Julia Hughes (Is-gadeirydd), Ken Molyneux (Aelod Annibynnol), Phillipa Earlam (Aelod Annibynnol)
Cyngor Gwynedd - Einir Young (Cadeirydd) a Margaret E. Jones (Is-gadeirydd)
Powys – Stephan Hays (Cadeirydd)
Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam- Neil Benson (Is-gadeirydd) Sandra Hunt (Aelod Annibynnol)
Cyngor Sir Ynys Môn - Mike Wilson (Cadeirydd) ac Islwyn Jones (Is-gadeirydd)
Ombwdsmon Cyhoeddus Cymru – Nick Bennett

1. ETHOL CADEIRYDD AR GYFER Y CYFARFOD

Dewiswyd Robert Dewey, Cadeirydd Pwyllgor Safonau Cyngor Sir y Fflint, yn Gadeirydd y cyfarfod.

2. YMDDIHEURIADAU

Derbyniwyd ymddiheuriadau oddi wrth:-

Cyngor Sir Ceredigion - Caroline White (Is-gadeirydd)
Cyngor Sir Ddinbych - Ian Trigger (Cadeirydd)
Powys - Claire Jackson (Is-gadeirydd) Debby Jones (Swyddog Monitro)
Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam - Michael Pugh (Cadeirydd)

3. COFNODION Y CYFARFOD A GYNHALIWDYD AR 29 MEHEFIN, 2018

Cyflwynwyd cofnodion cyfarfod Fforwm Pwyllgorau Safonau Gogledd Cymru a gynhaliwyd ar 29 Mehefin 2018.

PENDERFYNWYD derbyn cofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd ar 29 Mehefin 2018 fel cofnod cywir.

4. CYFLWYNIAD GAN OMBWDSMON CYHOEDDUS CYMRU – NICK BENNETT

Cod OGCC – esboniodd yr Ombwdsmon ei bwerau newydd i

- i. Ystyried cwynion ar lafar
- ii. Cwynion am Ofal Iechyd Preifat
- iii. Ar eich cymhelliant eich hun

Mae nifer cynyddol o gwynion am wasanaeth wedi'u gwneud, yn arbennig ym maes iechyd, ond bu cynnydd tebyg mewn cwynion cod. Mae swyddfa fach yng Ngogledd Cymru a allai dyfu dros amser. O blith y nifer fawr o gwynion cod, nid oes sail i'r mwyafrif. Mae nifer cymharol fach o broblemau difrifol – cyfeiriwyd 8 allan o 288 i gael gwrandawriad, sy'n dangos y safonau uchel yng Nghymru.

Roedd dau o bob tri o gwynion am Gynghorau Tref a Chymuned – cafwyd mwy o'r blaen. Roedd hyn yn fwy cytbwys gyda nifer tebyg/cyfartal yn dod o Gynghorau Sir. Mae'r Ombwdsmon yn credu bod y Protocol Datrys Lleol yn gweithio ond mae angen gwneud mwy o waith o hyd mewn Cynghorau Tref a Chymuned.

Mae prawf 2 gam yn bwysig, mae'n caniatáu mwy o amser ar gyfer achosion mwy difrifol a llai o gwynion blinderus.

Yng Ngogledd Cymru, 32% o gwynion ond dim ond 22% o'r boblogaeth. Dim ond 17% a gyfeiriwyd i gael gwrandawriad. Mae gwaith i'w wneud ar gwynion lefel isel.

Rhoddodd Mr Bennett enghreifftiau o gwynion hurt a dderbyniwyd gan ei swyddfa.

Bu gostyngiad yn nifer cwynion Aelod yn erbyn Aelod ar lefel Sirol. Mae angen ehangu hyn i lefel Cynghorau Tref a Chymuned.

Beth all OGCC ei wneud i gefnogi arweinyddiaeth leol? Mae Ynys Môn, Sir Fynwy ac Abertawe wedi gwneud gwaith da i hybu hyfforddiant ac maent yn barod i ddod i siarad.

Gofynnodd Powys gwestiynau ynghylch sut i orfodi addewidion a wnaed gan Aelodau fel rhan o broses Foesegol. Mae arnynt eisiau mwy o bŵer i'w gorfodi i gydymffurfio. Dywedodd Swyddog Monitro Sir y Fflint ei fod wedi gofyn i Lywodraeth Cymru am bwerau sancsiynau mwy hyblyg ond gwrthodwyd hyn.

Dywedodd Mike Wilson, Ynys Môn, mai'r broblem gyda Chynghorau Tref a Chymuned oed nad oes gan y Sir unrhyw awdurdodiad drostynt. Maent yn ceisio cyfleu'r neges er mwyn helpu i ddatrys pethau'n lleol. Nid oes gennym unrhyw bwerau ymchwilio felly rhaid i ni dderbyn yr hyn a ddywedir wrthym. Cytunodd OGCC fod pŵer meddal a dylanwad yr un mor bwysig. Dywedodd na fyddai ei gymorth yn datrys bob problem.

Dywedodd Einir Young, Gwynedd, yr hoffai gael y pŵer i fynnu ymddiheuriad. Roedd Mr Bennett yn awyddus i edrych ymhellach ar hyn gyda Llywodraeth Cymru ond dywedodd fod deddfu'n cymryd amser hir. Gellid cynnwys datrysiadau rhad yn y ddeddfwriaeth. Gellid cyhoeddi costau apeliadau – roedd OGCC yn credu y gallai hyn leihau ymddygiad blinderus.

Awgrymodd Conwy fod presenoldeb mewn sesiynau hyfforddi'n gallu bod yn isel – oedd unrhyw le i dynhau'r ymrwymiad i fynychu hyfforddiant? Yn ôl Mr Bennett byddai o fudd mynychu. Yn Sir Fynwy maent wedi cael cyflwyniadau ar –

1. Rôl y Swyddog Monitro
2. CLILC ar rôl Cynghorau Tref a Chymuned yn y dyfodol
3. Sut y gall OWW helpu
4. Rôl Pwyllgorau Safonau
5. Cyflwyniad i SAC
6. Gwaith OGCC

Gofynnodd Sir y Fflint a ellid cael eglurder neu ganllawiau ar ystyr bwlio, sef y math o gŵyn unigol amlycaf. Awgrymodd Gwynedd y dylid gofyn am gyngor gan Adnoddau Dynol.

Mae Ceredigion yn rhoi proffil uchel i bwysigrwydd hyfforddiant. Cynhaliwyd cyfres o sesiynau lle'r oedd Aelodau Annibynnol yn bresennol. Hefyd cynhaliwyd 4 o gyfarfodydd ardal i gynnal yr hyfforddiant. Nid oedd pawb yn bresennol ond mae'n helpu i osod y cywair. Cytunodd OGCC fod diwylliant yn bwysig. Hefyd mae'r Swyddog Monitro yng Ngwynedd yn gwneud llawer o hyfforddiant ond y rhai ag arnynt angen y lleiaf o hyfforddiant yw'r rhai sy'n mynychu. Mae'r gwrthwyneb yn bosibl, sef ymddygiad gorofalus yn bosibl a datgan diddordeb diangen.

Mae Sir y Fflint yn datblygu rhestr gynyddol fanwl o ymddygiad disgwylidig.

Disgrifiodd Julia Hughes, Is-gadeirydd Sir y Fflint a Dinbych, broses ymweliadau â Chynghorau Tref a Chymuned i ddeall yn well sut mae cyfarfodydd yn gweithio a sylwi ar feysydd arfer da/gwael. Eglurodd fod adborth yn cael ei roi i bob clerc.

Holodd Hywel Jones, Ceredigion, ynghylch adroddiad ar ddiwygio Cynghorau Tref a Chymuned a ph'un ai a fu unrhyw gynnydd. Mae Mr Bennett yn credu y gall cynigion ar gyfer diwygio arwain at ddiffyg eglurder ac atebolrwydd. Fodd bynnag, mae lle i ddatblygu Cynghorau Tref a Chymuned ond byddai angen gwelliant o ran ymddygiad.

Gwnaed y pwynt gan Islwyn Jones, Ynys Môn, fod y Comisiynydd yn gyfrifol am unrhyw wasanaeth sy'n cael ei ddarparu (cytunodd Mr Bennett ond dywedodd nad dyna'r achos bod amser). Mae Ynys Môn wedi adolygu pump neu chwech o'u gwasanaethau mwyaf - wedi edrych ar wefannau, cofnodion a Datganiadau o Ddiddordeb gyda nhw ac wedi rhoi adborth penodol yn ogystal â llythyr generig.

Gofynnodd Sir y Fflint a yw OGCC yn cadw cofnodion o gwynion lefel isel er mwyn gweld patrwm os bydd cwynion dilynol. Awgrymodd Mr Bennett y dylai bob achwynydd gadw cofnod.

Gofynnodd Conwy gwestiwn ynghylch Cyfryngau Cymdeithasol – nid oedd aelodau'n mynychu hyfforddiant felly nid oeddent yn canfod y cymorth sydd ar gael. Gofynnwyd i Aelodau Annibynnol beidio â bod yn bresennol mewn rhai Cynghorau oherwydd eu bod yn her i Gynghorwyr profiadol. Dywedodd Mr Bennett ei bod yn bwysig bod yr etholiadau'n bwysig fel ffordd o sicrhau bod atebolrwydd.

Holodd Powys gwestiwn ynghylch pryd mae materion yn cael eu gwneud yn gyhoeddus. Dywedodd Mr Bennett nad yw'n bosibl rhoi taw ar Aelodau sy'n dewis cadarnhau bod cwyn yn bodoli. Bydd ei swyddfa'n cadarnhau bodolaeth ymchwiliad. Os na chadarnheir unrhyw beth, mae hynny'n arwain at ddyfalu. Yn hytrach nag adrodd ynghylch materion yn gyhoeddus, gallai'r Cyngor e-bostio aelodau'r Pwyllgor Safonau er mwyn iddynt fod yn ymwybodol yn gyfrinachol o gwynion.

5. **GWERSI O ADOLYGIAD O'R COD YMDDYGIAD YN LLOEGR A WNAED GAN Y PWYLLGOR SAFONAU MEWN BYWYD CYHOEDDUS**

<https://www.gov.uk/government/collections/local-government-ethical-standards>

Cadarnhaodd Sir y Fflint arfer anghyson o ran arddangos y Cod Ymddygiad – angen hybu mynediad hawdd.

Gofynnodd Gwynedd i ba raddau mae yna faterion a ddylai ond sydd heb eu hadrodd.

Gofynnodd Ynys Môn a allai safonau lithro os nad oedd mwy o gydweithio.

6. ENW'R FFORWM

Fforwm Safonau Gogledd a Chanolbarth Cymru.

7. CYDBWYLLGOR SAFONAU

Mae Ynys Môn yn cyfarfod yn anffurfiol i ymgymryd â thasgau rhwng cyfarfodydd.

Mae Conwy wedi lleihau eu cyfarfodydd er mwyn gallu cyfarfod yn anffurfiol o fewn y gyllideb.

Mae gan Ynys Môn is-bwyllgor sy'n ystyried gollyngiadau. Mae sesiwn hyfforddi 30 munud cyn bob cyfarfod – JH yn awgrymu rhannu aelodau ar draws Pwyllgorau.

Byddai gwasanaeth cyfieithu Cymraeg yn hanfodol.

Cafwyd trafodaeth yn ystyried gollyngiadau a sut i ddelio â nhw gyda chyfarfodydd achlysurol y Pwyllgor Safonau.

Yr anfantais posibl fyddai cost a theithio.

Hyfforddiant – aelod lleig o bob Sir ynghyd â chynrychiolydd etholedig o bob Cyngor.

Efallai byddwn am ystyried gwahanol fodelau e.e. 1, 2 neu 3 opsiwn.

Mae Gwynedd yn ystyried bod yr un pethau'n gyffredin i bawb ac y gellid eu rhannu e.e. hyfforddiant yn seiliedig ar ddaearyddiaeth.

Roedd Mike Wilson, Ynys Môn, yn gweld manteision posibl (e.e. arbedion cost). Yna gellid ystyried materion fel sut y caiff Aelodau Annibynnol eu penodi. Bydd gan Ynys Môn Bwyllgor cwbl newydd fwy neu lai ym mis Tachwedd.

Gallai cysylltiad/dolen leol fod yn bwysig i feithrin hyder.

Byddai'n ddiddorol gweld y pethau o blaid ac yn erbyn a ph'un ai y byddai'n arwain at wella safonau

Mae Robert Dewey o Sir y Fflint eisiau cadw'r cyfle i ganiatáu gollyngiadau'n gyflym.

Gofynnwyd am ddadansoddiad SWOT gan fwydo'r atebion yn ôl i Sir y Fflint
Naill ai – Ia, Na neu Efallai

8. YN DDIWEDDAR CYHOEDDWDYD ADRODDIADAU SWYDDFA ARCHWILIO CYMRU MEWN PERTHYNAS Â DAU GYNGOR CYMUNED O FEWN YNYS MÔN

Mae Swyddfa Archwilio Cymru wedi adrodd yn gyhoeddus ar fethiannau archwilio penodol yn dyddio'n ôl i 2013/14 a 2014/15. Ydi hwn yn batrwm sy'n cael ei ailadrodd (mewn adroddiadau diweddar) neu'n enghraifft ar ei phen ei hun? Yn Sir y Fflint bu adroddiad diddordeb cyhoeddus diweddar lle'r oedd hanes o drafod gyda'r Cyngor Tref a bod y mater 'wedi'i godi i'r lefel nesaf' oherwydd diffyg penderfyniad.

9. UNRHYW FATER ARALL

10. DYDDIAD A LLEOLIAD Y CYFARFOD NESAF

Awgrymwyd bod Powys yn ei gynnal ym mis Tachwedd mewn lleoliad ym Machynlleth.

DRAFT